

PERSONĀLS

Ieturējumi no darba algas

27. marts, 2015 / Māris Simulis, ZAB SORAINEN jurists

<http://www.ifinances.lv/lat/personals?doc=5976>

Foto: Elīna Kursīte

Grāmatvedim ne tikai jāprot veikt kontējumus un aprēķināt nodokļus, bet arī jāzina, kā rīkoties, ja darbinieks netiek galā ar savām saistībām, proti, uzņēmums saņem izpildrakstu par parāda piedziņu no darbinieka algas. Kā aprēķināt ieturamo summu, un ko darīt, ja ir saņemti vairāki izpildraksti? Izrādās, juristu un tiesu izpildītāju izpratne šinī jautājumā būtiski atšķiras.

Skaidrojums ir sniegts, par pamatu ņemot lasītāja jautājumu:

Uzņēmums saņēmis 2 izpildrakstus par nenomaksāto kredītu piedziņu no darbinieka algas - 1500 EUR un 3000 EUR. Darbinieka apgādībā ir 1 nepilngadīgs bērns, un bruto darba alga ir 620 EUR. Kā pareizi aprēķināt ieturamo summu?

Atbilstoši [Civilprocesa likuma](#) (CPL) 594.panta noteikumiem parāda piedziņas apmērs ir atkarīgs no parāda piedziņas veida.

Normatīvo aktu regulējums

No 04.01.2014. [CPL](#) 594.pants paredz šādus ieturējumu apmērus no parādnieka darba samaksas un tai pielīdzinātajiem maksājumiem pēc izpildu dokumentiem, kas jāveic līdz piedzenamā parāda dzēšanai:

- uzturlīdzekļu piedziņas lietās nepilngadīgu bērnu uzturam vai Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas labā — saglabājot parādniekam darba samaksu un tai pielīdzinātos maksājumus 50% apmērā no minimālās mēneša darba algas un saglabājot uz katru apgādībā esošo nepilngadīgo bērnu līdzekļus valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā;

- piedzenot uzturlīdzekļus, atlīdzinot zaudējumus saistībā ar personisku aizskārumu, kura rezultātā radies sakropļojums vai cits veselības bojājums vai iestājusies personas nāve, vai, atlīdzinot zaudējumu, kas nodarīts, izdarot noziegumu, — 50%, saglabājot parādniekam darba samaksu un tai pielīdzinātos maksājumus minimālās mēneša darba algas apmērā un saglabājot uz katru apgādībā esošo nepilngadīgo bērnu līdzekļus valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā;
- pārējos piedziņu veidos, ja likumā nav noteikts citādi, — 30%, saglabājot parādniekam darba samaksu un tai pielīdzinātos maksājumus minimālās mēneša darba algas apmērā un saglabājot uz katru apgādībā esošo nepilngadīgo bērnu līdzekļus valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā.

Tā kā konkrētajā gadījumā uz darba samaksu tiek vērsta piedziņa pēc vairākiem izpildrakstiem, tad jebkurā gadījumā darbiniekam jāsaņem darba samaksa un tai pielīdzinātie maksājumi 50% apmērā, bet ne mazāk kā minimālās mēneša darba algas apmērā un uz katru apgādībā esošo nepilngadīgo bērnu līdzekļus valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā (izņemot uzturlīdzekļu piedziņas lietās).

Atbilstoši [Ministru kabineta \(MK\) noteikumu Nr.1605 "Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību"](#) 2.punktam valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs ir 64,03 EUR.

Atbilstoši [MK noteikumiem Nr.665 "Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi"](#) (MK noteikumi Nr.665) minimālā mēnešalga 2015.gadā ir noteikta 360 EUR apmērā pirms nodokļu nomaksas. No minētās summas darba devējam vēl ir jāveic iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) maksājumi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI).

Praktiskā piemērošana

Praksē neskaidrs paliek jautājums par [CPL](#) noteikto pienākumu "veikt ieturējumus, saglabājot parādniekam maksājumus minimālās mēneša darba algas apmērā". Atšķirīgi to saprot gan darba devēji, gan tiesu izpildītāji, gan grāmatveži. Proti, nav skaidrs, vai jāsaprot [MK noteikumos Nr.665](#) noteiktā minimālā darba alga 360 EUR apmērā pirms (bruto) vai pēc (neto) nodokļu nomaksas (t.i., kā konstants lielums).

Ja saglabā algu 360 EUR pirms nodokļu nomaksas (bruto)

Jāņem vērā - lai arī 2015.gadā minimālā mēneša darba alga ir noteikta 360 EUR, summa, ko darbinieks faktiski saņem, ir darba alga pēc nodokļu nomaksas, t.i., neto alga, un ieturējumi ir vērsti tieši uz šo (neto) summu. Arī [CPL 594.panta 4.daļā](#) noteikts, ka ieturējumu apmēru no darba samaksas un tai pielīdzinātajiem maksājumiem aprēķina no summas, kas parādniekam jāsaņem pēc nodokļu samaksas.

[CPL](#) regulējuma mērķis ir ieviest no darba algas izdarāmo ieturējumu summas ierobežojumus, lai ieturējumus nevarētu veikt no darbiniekam nodrošināmajiem mēneša iztikas līdzekļiem vismaz MK noteiktās minimālās mēneša darba algas apmērā. Jāņem vērā, ka par darbinieku neatkarīgi no tā, cik lieli ieturējumi tiek veikti, tiek maksāts IIN un VSAOI no bruto algas.

Veiksim aprēķinu saskaņā ar šo pieeju.

Piemērs

Ja darbinieka bruto alga ir 620 EUR, viņa apgādībā ir 1 nepilngadīgs bērns un ir algas nodokļu grāmatiņa, darbinieka neto alga ir 482,47 EUR. 50% no darba samaksas (tā kā piedziņa tiek vērsta pēc vairākiem izpildrakstiem) ir 241,24 EUR (482,47 EUR x 50%).

Minimālā mēneša alga neto ir 303,29 EUR (bruto – 360 EUR)

Ņemot vērā, ka valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs ir 64,03 EUR, darbiniekam obligāti saglabājamā neto darba samaksa veidojas šādi:

$$303,29 + 64,03 = 367,32 \text{ EUR}$$

Tātad no darbinieka atbildības ik mēnesi var ieturēt neto 115,15 EUR:

$$482,47 - 367,32 = 115,15 \text{ EUR.}$$

Darbiniekam jebkurā gadījumā tika saglabāta valstī noteiktā minimālā darba alga 360 EUR apmērā pirms nodokļu nomaksas.

Ja saglabā algu 360 EUR pēc nodokļu nomaksas (neto)

No Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes skaidrojumiem izriet - lai arī ieturējumu apmēru atbilstoši [CPL 594.panta 4.daļai](#) aprēķina no summas, kas parādniekam jāsaņem pēc nodokļu samaksas, darbiniekam saglabājamās naudas līdzekļus tomēr aprēķina, par pamatu ņemot neto 360 EUR. Tiesu izpildītāji ar "minimālās mēneša darba algas apmēru" saprot 360 EUR kā konstantu lielumu, pie kura jāapstājas veicamajiem ieturējumiem. Tomēr ar šādu pieeju tiesu izpildītāji minimālās mēneša darba algas apmēru - bruto 360 EUR - netiešā veidā pārvērš par summu, kas ir pēc nodokļu nomaksas (neto).

Šāda pieeja vērtējama kā apšaubāma, jo [CPL](#) regulējuma mērķis nevarētu būt tāds, ar kuru tiek ierobežotas parādnieka kreditoru / cietušo un īpaši nepilngadīgo bērnu (uzturlīdzekļu piedziņas lietās) intereses, jo šādā gadījumā no parādnieka ieturamo līdzekļu apmērs ievērojami samazinās. Tāpat saglabājamā summa neatbilst [MK noteikumos Nr.665](#) noteiktajam minimālās darba algas apmēram, kas ir bruto 360 EUR, jo no šīs summas vēl jāatskaita nodokļi.

Ja darba devējs pēc visiem veiktajiem ieturējumiem darbiniekam izmaksā darba algu, piemēram, neto 340 EUR, tad nebūtu pamata norādīt, ka darba devējs nav ievērojis [CPL](#) un nav saglabājis darbiniekam darba algu minimālās mēneša darba algas apmērā. Minimālā mēneša darba alga ir bruto 360 EUR, bet saglabātā summa ir neto 340 EUR, kas ir bruto 413,26 EUR un kas ievērojami pārsniedz valstī noteiktās minimālās darba algas apmēru. Līdz ar to nevar piekrist tiesu izpildītāju pieejai, ka ar minimālās mēneša darba algas apmēru būtu jāsaprot 360 EUR kā konstants lielums (jeb kā summa pēc nodokļu nomaksas).

Veiksim aprēķinu saskaņā ar tiesu izpildītāju pieeju.

Piemērs

Ja darbinieka bruto alga ir 620 EUR, viņa apgādībā ir 1 nepilngadīgs bērns un algas nodokļu grāmatiņa ir iesniegta darba devējam, darbinieka neto alga ir 482,47 EUR. 50% no darba samaksas ir 241,24 EUR.

Minimālā mēneša alga neto ir 303,29 EUR (bruto – 360 EUR).

Ja pieņem, ka minimālās darba algas apmērs ir 360 EUR kā summa pēc nodokļu samaksas, darbiniekam obligāti saglabājamā neto darba samaksa veidojas šādi:

$$360 + 64,03 = 424,03 \text{ EUR}$$

No darbinieka atlīdzības ik mēnesi var ieturēt neto tikai 58,44 EUR:

$$482,47 - 424,03 = 58,44 \text{ EUR}$$

Diemžēl nedz likumprojekta anotācijā, nedz Tieslietu ministrijas izstrādātajos priekšlikumos likumprojektam netiek detalizētāk paskaidrots, kā saprast pienākumu "saglabāt darba samaksu minimālās mēneša darba algas apmērā".